

MUZEJSKI ČASOPIS

GORNJESAVSKI MUZEJ JESENICE IN MUZEJSKO DRUŠTVO
JESENICE

September 2016
Številka 2, Leto 26

PRESTIŽNA NAGRADA SLOVENSKEMU PLANINSKEMU MUZEJU

Slovenski planinski muzej v Mojstrani je 3. septembra 2016 v St. Moritzu v Švici prejel priznanje The King Albert I Memorial Foundation.

Fundacija kralja Alberta I. v skladu s svojim statutom **Slovenskemu planinskemu muzeju** podeljuje **nagrado kralja Alberta I.** Spominski sklad kralja Alberta I je bil ustanovljen v spomin na belgijskega kralja, alpinista in ljubitelja gora, ki se je leta 1934 pri plezanju smrtno ponesrečil. Sklad je bil ustanovljen leta 1993 in od takrat podeljuje priznanja vrhunskim plezalcem in alpinistom, znanstvenikom, fotografom, piscem in založnikom posameznikom in institucijam, ki se zavzemajo za varovanje gorskega sveta.

Slovenski planinski muzej kot ideja živi že od ustanovitve Slovenskega planinskega društva leta 1893, vseeno pa so prvo stalno razstavo odprli šele leta 1984. Iz te ideje je izšel leta 2010 na novo zgrajen Slovenski planinski muzej v Mojstrani, na robu Triglavskega narodnega parka. Vse od ustanovitve Slovenskemu planinskemu muzeju uspeva ohraniti pomen gorniškega duha in ga trajnostno spodbujati ter hkrati promovirati slovenske gore. Muzej igra vidno vlogo kot dokumentacijski center o slovenskem gorništvu in je pomembno regionalno kulturno središče ter ponudnik turističnih storitev.

Fundacija kralja Alberta I. prepozna edinstven kulturni prispevek k celotnemu alpskemu prostoru v trdni povezanosti Slovenskega planinskega muzeja s Triglavom, najvišjo goro Slovenije. Muzej je za Fundacijo pomemben v mreži evropskih gorskih muzejev.

Nagrade v letu 2016 so prejeli:

- Slovenski planinski muzej (Mojstrana, Slovenija),
- Michael Krautblatter, raziskovalec ledenikov in klimatolog iz Münchna (ZR Nemčija),
- plezalca Claude in Yves Remy iz francoskega dela Švice,
- planinca Nives Meroi in Romano Benet iz Trbiža (Italija).

Irena Lačen Benedičič, direktorica GMJ

IZ VSEBINE

Stran 1

- Prestižna nagrada Slovenskemu planinskemu muzeju
- Novo doživetje Pobeg v bivak
- Muzejska razstava Iz zasebnih zbirk IV

Stran 2

- Razstava Spremembe v vsakdanjem življenju
- Razstava Mesto železarjev
- Valentin Lapajne-obisk s posebnim namenom
- Dediščina Stanka Koširja

Stran 3

- Jesenski program Muzejskih večerov MDJ

Stran 4

- Jesenski program Muzejskih večerov MDJ
- Jesenski izlet v Idrijo
- Izlet na Dugi otok

Novo doživetje POBEG V BIVAK

Planinsko društvo Jesenice je podarilo muzeju originalni bivak II, ki ga je muzej dopolnil v prostor doživetij in ga poimenoval »Pobeg v bivak«. Vloga bivakov je tako predstavljena z aktivnim vključevanjem obiskovalcev.

Vreme v hribih je nepredvidljivo. Boste znali razbrati skrivne zanke, se izogniti prepadam, si zapomnili pravo pot in se zatekli v pravi bivak?

Čakajo vas naloge z opisi, navodili in namigi. Na voljo je omejen čas in prej, ko rešite uganko, prej se odpro vrata naprej. Po preteku maksimalnega časa se vrata odpro sama in igro nadaljujete v naslednjem prostoru. Skupen čas igre je 30 minut. Ko se rešite v bivak, pa v njem izveste, kakšno je bilo planinsko življenje v bivaku na Jezerih na višini 2118. Igra je primerna za skupine od 2 do 4 oseb, cena vstopnice pa znaša 25,00 €.

Vabljeni!

Irena Lačen Benedičič, direktorica GMJ

MUZEJSKA RAZSTAVA IZ ZASEBNIH ZBIRK IV

V naslednjem letu v začetku marca bomo v sodelovanju z Muzejskim društvom Jesenice v Kosovi graščini ponovno postavili na ogled zbirke privatnih zbirateljev z Jesenic in bližnje okolice. Razstava bo poleti gostovala še v Liznjekovi domačiji v Kranjski Gori.

Ker so bile dosedanje razstave Iz zasebnih zbirk I., II., in III. v letih 2001, 2007 in 2011 med lokalnim prebivalstvom in širšo javnostjo ugodno in z zanimanjem sprejete, je prav in lepo, da se zasebni zbiratelji s svojimi pestrimi, zanimivimi in bogatimi zbirkami ponovno predstavijo, saj tako oni kot mi muzealci zbiramo in ohranjamo našo skupno kulturno dediščino z namenom, da jo pokažemo in približamo javnosti, ki jo bo tudi tako lažje in bolj cenila. Do sedaj se je z zbirkami ali z izbori iz zbirk že predstavilo 22 zasebnih zbiralcev, in sicer Srečo Čelesnik, Stanka Geršak, Janez Hrovat, Daniel Klemenc, Mitja Klemenc, Mladen Klepič, Leopold Kolman, Franc Konobelj, Jože Kotnik, Janez Koželj, Albin Mrak, Anže Mrak, Aleš Nagode, Francišek Noč, Martin Noč, Janez Palčič, Dušan Prešern, Vitomir Pretnar, Mirko Razingar, Rok Razingar, Borut Razingar in Janez Tarman. Ponovno vabimo k sodelovanju našete (razen šestih, ki jih žal ni več med nami) in ostale, ki se tudi trudite in z veliko mero energije, strasti in veselja zbirate najrazličnejše predmete ali dokumente preteklosti, da se nam pridružite pri oblikovanju razstave Iz zasebnih zbirk IV. Prosim, da se oglasite ali kontaktirate spodaj podpisano na telefon 04 5833504, na mobilni telefon 040850250 ali na elektronski naslov zdenka.tahir@gmj.si.

Zdenka Torkar Tahir, GMJ

Razstava, 27. september 2016, ob 10. uri v Ruardovi graščini SPREMEMBE V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

Na razstavi v Železarskem muzeju na Stari Savi bomo največ pozornosti namenili spremembam v informatiki in telekomunikacijah v zadnjih 50. letih. Prvi računalniki so podatke shranjevali na elektromagnetnih obročkih torusih. Bili so obsežni, a so kljub temu imeli malo spomina. Na prehodu v 70. leta so si lahko računalnike privoščile le tovarne in nekateri javni zavodi. Razvoj integriranega vezja je omogočil izdelavo mikroprocesorjev in hišnih računalnikov. V 80. letih so gospodinjstva kupovala znamke ZX Spectrum 48, Commodore 64 ali Atari 800 XL. Zaradi cenovne ugodnosti in izbora igrice so bili med najbolj razširjenimi angleški računalniki Spectrum z 48 kilobiti delovnega pomnilnika RAM. V višjem cenovnem razredu je bil ameriški računalnik Commodore s 64 kilobiti pomnilnika, ki je nalagal igrice s pomočjo kasetnika. Računalniška oprema se je v glavnem kupovala v tujini. Na slovenskem tržišču so ponujali računalnike in opremo domačega proizvajalca Iskra Delta. Predstavljena bo na razstavi, ki si jo bo možno ogledati že 27. septembra ob 10. uri, ko bomo vzporejali stare in nove fotografije Jesenic. Stara računalniška oprema bo na ogled do 14. novembra 2016.

dr. Marko Mugerli, GMJ

Razstava, 1. december 2016, v Ruardovi graščini MESTO ŽELEZARJEV

Na razstavi, ki je rezultat triletnega raziskovanja, bomo predstavili življenje na Jesenicah v obdobju med letoma 1930 in 1990. Na njegovo kakovost pomembno vplivajo gospodarske razmere. Spoznali bomo položaj železarne, obrti, trgovine, turizma in bančništva v 30. letih 20. stoletja, po osvoboditvi, v času planskega gospodarstva, gospodarskega liberalizma in hiperinflacije.

Zlom newyorške borze 1929 je pustil posledice tudi na Jesenicah. Zaradi likvidnostnih težav bank in hranilnic so podjetja in posamezniki težko najemali kredite za tekoče poslovanje, plače in nove investicije. Prišlo je do obdobja gospodarske recesije. Nekateri jeseniški podjetniki, ki so denar vlagali v nepremičnine in novitete, so kljub temu beležili gospodarski napredek. Tega so ovirale politične razmere. Zaradi vojne v Abesiniji je Društvo narodov prepovedalo trgovsko sodelovanje z Italijo. Jeseniška železarna je imela težave z dobavo grodlja, cena starega železa se je zaradi potreb oborožitvene industrije v nekaterih evropskih državah možno zvišala, zato se je železarna odločila za izgradnjo dveh plavžev. Do ponovne širitve železarne je prišlo po drugi svetovni vojni, ko je bila državna gospodarska politika osredotočena na težko industrijo. Država je želela uravnavati gospodarsko življenje, gibanje cen in plač. Z nezaupanjem je gledala na privatni sektor in ga zadušila z zaplembami in nacionalizacijo. Dopuščala ga je v glavnem v storitveni dejavnosti. Posledice neuravnotežene gospodarske politike so se kazale v pomanjkanju blaga za široko porabo. Stvari so se začele izboljševati, ko se je država začela odpirati proti zahodu, ko so ljudje lahko legalno kupili devize in ko so se odpirali proizvodni obrati, ki so sledili potrebam trga. Industrijski giganti, kot so bile železarne, svoje proizvodnje niso uspeli prilagoditi tržnim potrebam in so se zadolževali. Rešitev so videli v ustanovitvi skupnega podjetja Slovenske železarne, ki bi preprečevalo medsebojno konkurenco in usklajevalo proizvodnjo na Jesenicah, Ravnah in Štorah. V začetku 70. let je država zavrla načela gospodarskega liberalizma. Najemala je kredite za investicije, ki niso bile profitne. Zaradi zadolževanja in negativne trgovinske bilance je padala vrednost dinarja. Jugoslavija je zašla v hiperinflacijo in gospodarsko krizo. Na plan so tudi prišli nacionalni spori. Jesenice sta takrat zaznamovala dva velika projekta, in sicer izgradnja nove jeklarne in Karavanškega cestnega predora.

Poleg gospodarskih in socialnih možnosti ljudi na Jesenicah bo razstava prikazala še arhitekturni razvoj in spremembe v bivanjski kulturi v obdobju med 1930 in 1990.

dr. Marko Mugerli, GMJ

VALENTIN LAPAJNEJE JE OBISKAL NAŠ MUZEJ S POSEBNIM NAMENOM

Valentin Lapajne je bil naš rojak s Prešernove, rojen 14. februarja 1928. Svojo službeno pot je kot pravnik večinoma preživel v Nemčiji. V aprilu je obiskal naš muzej s posebnim namenom. Po vzoru iz tujine je želel sofinancirati dejavnost v kulturi in se odločil za donacijo - za podporo pri delovanju železarskega muzeja v svojem rodnem mestu. Hkrati je prinesel zapis spominov na svoje življenje na Jesenicah in na svojo življenjsko pot.

V spominu nam bo ostal kot veder, iskrov sogovornik, ki ga je nevidna vez z domovino pripeljala v naš muzej. Žal pa so njegovi sorodniki mesec dni po obisku sporočili, da je gospod Valentin Lapajne umrl.

Mi pa sporočamo, da bodo njegovi spomini vir za projekt Mesto železarjev v prihodnjem letu. Gospodu Valentinu iskrena hvala za donacijo!

Irena Lačen Benedičič, direktorica GMJ

DEDIŠČINA RUTARJANA STANKA KOŠIRJA

S svojim raznolikim delom je Stanko Košir (1917-2014) postavil monumentalni spomenik rojstnim Rutam (Gozdu Martuljku). Z iskro ustvarjalnostjo se je lotil obdelave lesa in izdeloval miniaturne replike orodja in naprav za predelavo volne in lanu kot turistične spominke. Zadnjih 25 let je zapisoval spomine, stare zgodbe, pogovore in reke v rutarjanščini z vsemi pravorečnimi znaki in jih izdal večinoma v samozaložbi. Za svoje delo je prejel zlati grb občine Kranjska Gora in postal prvi častni občan. Prejel je Murkovo listino Slovenskega etnološkega društva za leto 2012.

Junija 2016 je bila v Liznjekovi domačiji v Kranjski Gori odprta stalna razstava, ki predstavlja njegov izjemni delež pri ohranjanju etnoloških vsebin domačega kraja. Pripravili sta jo mag. Tatjana Dolžan Eržen (Gorenjski muzej) in Zdenka Torkar Tahir (Gornjesavski muzej Jesenice).

Majda Malenšek

JESENSKI PROGRAM MUZEJSKIH VEČEROV MDJ

15., 22., 19. september: dr. Marko Mugerli – GORENJSKA INDUSTRIJA

20. oktober: Janez Tarman – 110. OBLETNICA ŽELEZNIŠKEGA PREDORA SKOZI KARAVANKE

17. november: doc. ddr. Verena Perko – TACITOVA GERMANIJA

15. december: Mija Ogrin – ZGODBA O VAROVANJU DEDIŠČINE

Muzejski večeri bodo v Kosovi graščini (2. nadstropje), Titova 64, Jesenice, ob 18. uri. Vabljeni tudi nečlani MDJ.

Muzejski večeri GORENJSKA INDUSTRIJA,

15., 22., 29. september 2016

V okviru razstave Naše tovarne, naš ponos, ki jo je pripravilo sedem gorenjskih muzejev in ki bo do 10. oktobra na ogled v Kosovi graščini, bomo s kustosi sodelujočih muzejev pripravili tri četrtkove muzejske večere.

Na prvem večeru, 15. septembra, bomo predstavili tovarne na Loškem in v Radovljici. Med najbolj znanimi so bile Veriga, Gorenjka, Sukno Zapuže, Elan in Gorenjka. Posebej bomo izpostavili Almiro, Plamen, Šešir in Odejo.

Almira se je sprva imenovala Tovarna pletenin in je nastala iz številnih nacionaliziranih in zaplenjenih zasebnih pletilskih obratov v Radovljici in Lescah. Leta 1971 je bil zgrajen proizvodni kompleks, kamor se je preselila celotna proizvodnja in trgovina. Izdelovali so bombažne, sintetične nogavice in vrhnje pletenine. Tovarna vijakov in žebeljev Plamen Kropa se je razvila iz Prve žebeljarske in železoobrtne zadruga, ki je bila ustanovljena že leta 1894. V Škofja Loki sta bili znani tovarni Šešir in Odeja. Prva je izdelovala klobuke iz kunčje, zajčje dlake, velurja in drugih materialov. Druga je izdelovala odeje, posteljnino, pregrinjala, vzglavnike, okrasne blazine, blazine za kavče, spalne vreče.

Na drugem večeru, 22. septembra, bomo pod drobnogled vzeli tovarne v Tržiču in Domžalah. Pozornost bomo namenili predvsem Tovarni obutve Peko, Bombažni predilnici in tkalnici in Slamnikarski tovarni. Peko je že leta 1903 ustanovil Peter Kozina. V zlati dobi pred letom 1990 je Peko zaposloval več kot 5000 ljudi in letno izdelal več kot 3.500.000 parov čevljev. V BPT so med leti 1885 in 2003 izdelovali bombažno blago in posteljnino. Slamnikarska obrt v Domžalah, ki so jo začeli Tirolci in Sudetski Nemci, je konec 19. stoletja prerasla v industrijo. Slamnikarstvo je v 20. stoletju zamrlo zaradi spremenjene mode. V Domžalah so se razvili obrati kemične, tekstilne in usnjarske industrije.

Na tretjem večeru, 29. septembra, bomo predstavili še tovarne v Kranju in Kamniku. Med največjimi sta Iskra in Sava. Od leta 1945 je bil Kranj center za izdelke telekomunikacije, elektromehanike in elektrotehnike. K uveljavitvi blagovne znamke so pripomogli številni dejavniki: povezovanje z zahodnimi podjetji, razvojni oddelek in uvajanje novih tehnologij in usmeritev v izvoz. Znak Iskre na elektrotehničnih izdelkih je postal simbol dobrega gospodarjenja in napredka. V Kranju se ukvarjajo z izdelovanjem izdelkov iz gume že od 1920. Po vojni je z dejavnostjo nadaljevala tovarna Sava, ki se je osredotočila na proizvodnjo avtomobilskih pnevmatik. Danes pa uspešno posluje skupaj z ameriškim podjetjem Goodyear. Na območju Kamnika delujejo številne znane tovarne. Več pozornosti bomo namenili Titanu in nekdanji smodnišnici.

Nekateri Jeseničani so se vozili na delo v omenjene tovarne, veliko njihovih izdelkov pa se še danes uporablja. Spomin na tovarne in njihove proizvode bomo obudili na muzejskih večerih tudi s predvajanjem krajših filmskih odlomkov o omenjenih tovarnah.

dr. Marko Mugerli, GMJ

Muzejski večer 110. OBLETNICA ŽELEZNIŠKEGA PREDORA SKOZI KARAVANKE,

Karavanški predor je bil skupaj s karavanško železnico slovesno odprt 30. septembra 1906, torej mineva 110. obletnica od otvoritve. Ob tej priložnosti bom predstavil obsežno slikovno gradivo v zvezi z gradnjo predora in železniške postaje Jesenice. Gradnja predora je bila v južnem (sedaj slovenskem) odseku še posebej zahtevna, ker so naleteli na jamski plin metan, ki skupaj z zrakom tvori eksplozivno mešanico, kar je privedlo do nesreče z več mrtvimi. V tem delu zato ni bilo mogoče uporabljati električnih vrtnih strojev. Ročno vrtnanje je povzročilo, da se je gradnje predora podaljšala za eno leto.

Janez Tarman

Muzejski večer TACITOVA GERMANIJA, 17. november 2016

Rimski zgodovinar Tacit (56-114 po Kr.) velja za mojstra zgodovinskega pisanja. Med drugim je napisal tudi delo o Germanih. Rokopis se je ohranil v obliki prepisa, ki je postal »biblija« romantičnega pangermanskega gibanja, v 19. stol. in 20. stoletju pa podlaga nacionalnim idejam in v času nacizma rasnim raziskavam in industriji smrti.

Predavateljica bo osvetlila delec rimskodobne preteklosti, ki je botrovala nastanku Tacitove Germanije, vodila nas bo po sledih rokopisa od renesanse do 20. stoletja in nas seznanila z njegovo srhljivo vlogo v času nastajanja germanske nacionalne mitologije in rasnih raziskav v času nacizma.

Tacitovo Germanijo so nekateri strokovnjaki označili za eno najnevarnejših knjig, za katero bi bilo bolje, če bi jo že zdavnaj miši pojedle.

doc. ddr. Verena Perko, muzejska svetnica

Muzejski večer ZGODBA O VAROVANJU DEDIŠČINE, 15. december 2016

Gorenjska je bogata z naravno in kulturno dediščino. Poseljena je bila že v najstarejših arheoloških obdobjih, pred več kot 6000 leti. Železova ruda in les sta botrovala železarstvu, rudarstvu in oglarstvu od železne dobe dalje, tako rekoč do današnjih dni. Skozi dolga tisočletja so se v zemeljskih plasteh ohranile materialne ostaline, ki so odraz človekovega bivanja v prostoru. Danes iz zemlje izkopane predmete hranimo v muzejih, arheološka najdišča varujejo Zavodi za spomeniško varstvo in pravno so opredeljeni v zakonu. Vendar pa je za ohranjanje arheološke dediščine, s ciljem zavedanja svoje preteklosti, potrebno še več. Muzeji morajo sodelovati z lokalno javnostjo in posamezniki, saj je pravica do dostopnosti kulturne dediščine nas vseh, kakor tudi dolžnost, da jo ohranjamo.

Mija Ogrin

JESENSKI IZLET V IDRİJO – 15. oktober 2016

Bogato zgodovino Idrijskega in Cerkljanskega bomo z MDJ spoznavali v soboto, 15. oktobra 2016, odhod ob 7. uri. Kot je prepoznavnost in zgodovina Jesenic povezana z železarstvom, je prepoznavnost in zgodovina Idrije povezana s pridobivanjem živosrebrne rude. Rudnik je v preteklosti v Idrijo privabljal ljudi iz celotne Evrope, ki so snovali pomembne tehnične inovacije, izkupiček od prodaje živega srebra pa je polnil blagajne držav, ki so si v času obstoja rudnika le tega tudi lastile.

Z ogledom idrijskega gradu »Gewerkenegg«, ki se dviga nad starim delom mesta, bomo zgodovino mesta spoznavali skozi stalno razstavo »Pet stoletij rudnika živega srebra in mesta Idrije«, za katero je muzej leta 1997 prejel nagrado za najboljši evropski muzej industrijske in tehniške dediščine. Idrijo je močno zaznamovalo tudi 20. stoletje z italijansko okupacijo, poitalijančevanjem in fašističnim pritiskom na prebivalstvo, kot tudi partizanskim uporom, kar prikazuje razstava »Mejniki 20. stoletja«. Obisk gradu bomo zaključili s spoznavanjem zgodovine idrijske čipke na razstavi »Idrijska čipka, z nitjo pisana zgodovina«, ki je prejela Valvazorjevo priznanje – najvišje slovensko strokovno priznanje na muzejskem področju.

V stavbi jaška Frančiške je predstavljena bogata tehniška dediščina v avtentičnem rudniškem ambientu. 29. razstavljenim eksponatom s konca 19. in začetka 20. stoletja kraljuje restavrirana črpalka Kley s parnim pogonom, ki je največji ohranjeni parni stroj v Sloveniji in verjetno tudi v Evropi.

Spustili se bomo tudi v rudnik skozi enega najstarejših ohranjenih rudniških vhodov v Evropi. Idrijski rudarji so ga ohranili in obnovili v spomin na poltisočletno rudarjenje in generacije »tavaršev-knapov«, ki so v temnem podzemlju mesta služili svoj vsakdanji kruh.

Ogled in spoznavanje izjemne 500 letne zapuščine rudarjenja, ki je vpisana na UNESCO seznam svetovne dediščine, bomo zaključili z druženjem in klepetom ob idrijskih žlikrofih v eni od mestnih gostiln.

Prijavite se lahko pri Darki Rebolj (telefon 031/ 787 363) ali na muzejskih večerih do zasedbe avtobusa. Ob prijavi je treba plačati akontacijo 20 €.

Boštjan Omerzel

Še enkrat – DUGI OTOK 2017

28 nas je letos preživelo nekaj nepozabnih dni na Dugem otoku. In čeprav poletja še ni konec, vas že sedaj vabimo, da se tja podamo tudi prihodnje leto. **Pridružite se nam v dneh od 17. do 20. junija 2017**

Foto: Dani Klemenc, Pogled na Kornate

Prvi dan v zgodnjih jutranjih urah do Zadra: tam so znamenite morske orgle in arhitektonska instalacija »Pozdrav soncu«. Vožnja do Zadra traja 6 ur s postanki na vsaki dve uri. Potem trajekt za Dugi otok, kosilo v hotelu, namestitev, prosto in večerja.

Drugi dan po zajtrku z avtobusom do Zaglavlja, nato z ladjo po znamenitem nacionalnem parku Kornati; kosilo v naravnem parku Telaščica, kjer si bomo ogledali veličastne prepadne stene in slano jezero.

Tretji dan si bomo vzeli prosto – za ogled Božave z okolico, obale in tunelov (z gliserjem ali kopanje – bodisi na plaži ob hotelu, čarobnem zalivčku v bližini ali pa v Saharunu, ki je najlepša naravna plaža na Dugem otoku).

Četrty dan se bomo po zajtrku odpeljali do trajekta, nato pa spet po avtocesti proti domu. Prispeli bomo v večernih urah.

Cena izleta: 205 € (v ceno so všteti: prevoz z avtobusom, trajekt, 3 x poln penzion, pri obrokih brezalkoholna pijača iz šankomata ter pivo in vino, izlet na Kornate, vožnja z gliserjem, turistična taksa). Izlet se plača na avtobusu. Prijave in dodatne informacije: Darka Rebolj (031/787-363). **Zaradi potrditve termina prosimo, da se prijavite čim prej. Odpoved je do odhoda možna kadarkoli. Prisrčno vabljeni!**

Darka Rebolj

Ustanovitelji:

MUZEJSKO DRUŠTVO
JESENICE

Izdajata: MDJ in GMJ

Urednica: Majda Malenšek

Oblikovanje: Aleksandra Ažman

Naklada: 300 izvodov

Tisk: GMJ

Za člane MDJ je časopis brezplačen.